

Številka: 00104-219/2019/4

Datum: 14. 8. 2019

Odgovor na poslansko vprašanje Lidije Ivanuša v zvezi z izvedbo volit

Na Vlado Republike Slovenije je bilo naslovljeno poslansko vprašanje poslanke Lidije Ivanuša v zvezi z izvedbo volitev. V navedenem poslanskem vprašanju poslanka navaja, da je bilo v zadnjih letih večkrat govora o nepravilnostih pri izvedbi volitev in referendumov zato na Vlado Republike Slovenije naslavlja vprašanje v zvezi s postopkom izvedbe volitev in referendumov ter o stroških vsakokratnih volitev oziroma referendumov.

V zvezi z navedenim poslanskim vprašanjem so bili pridobljeni podatki Državne volilne komisije (v nadaljnjem besedilu: DVK), ki je pristojna za izvajanje nalog s področja volilne in referendumske zakonodaje glede izvedbe volitev in referendumov. V nadaljevanju Vlada Republike Slovenije podaja odgovore na postavljena vprašanja.

Kolikšen je strošek izvedbe volitev oziroma referendumov?

Iz podatkov DVK izhaja, da so stroški zadnjih volitev in referendumov naslednji:

PREDČASNE VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR - 2018	REFERENDUM ZIUGDT - 2018	VOLITVE PREDSEDNIKA REPUBLIKE - 2017
4.116.677,94 EUR	3.351.835,76 EUR	5.229.676,89

Vir: Služba DVK, 2019

DVK že vse od leta 2011 sproti objavlja stroške izvedbe volitev in referendumov na svoji spletni strani (<https://www.dvk-rs.si/index.php/si/>) in so ves čas javno dostopni na naslednjih povezavah:

- PVDZ 2018: <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-drzavni-zbor-rs/volitve-v-drzavni-zbor-rs-2018>
- Referendum Zakon o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge Divača-Koper (ZIUGDT) 2018: <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-referendumi/ponovno-glasovanje-na-referendumu-o-ziugdt-2018>
- Volitve Predsednika republike 2107: <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-predsednika-rs/volitve-predsednika-rs-leto-2017>

Za posamezne volitve ali referendum DVK objavi tabelo, iz katere je razvidna tudi struktura stroškov.

Kolikšen je strošek dela vseh ljudi, ki sodelujejo pri volitvah oziroma referendumih in kolikšen delež to predstavlja v celotni masi stroškov izvedbe volitev oziroma referendumov?

Po podatkih DVK stroški nadomestil in povračil stroškov prevoza (kilometrin), ki jih na podlagi določb Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 54/07 – odl. US in 23/17; v nadaljnjem besedilu: ZVDZ) in Pravilnika o določitvi meril in kriterijev za določitev višine nadomestil in povračila stroškov članov volilnih organov, tajnikom in drugim osebam, ki opravljajo dolžnosti na volitvah in referendumu (Uradni list RS, št. 24/19; v nadaljnjem besedilu: Pravilnik o nadomestilih) prejmejo člani volilnih organov (volilnih komisij in

volilnih odborov) in tajniki ter njihovi namestniki, znašajo nekaj več kot 2 mio evrov oziroma približno 50 % vseh stroškov izvedbe posameznih volitev. Delež teh stroškov se spreminja v odvisnosti od drugih stroškov izvedbe volitev ali referendumov in je običajno pri izvedbi referendumov nekoliko višji (do približno 60%), ker so tudi drugi stroški manjši (na primer tisk glasovnic).

Stroški nadomestil volilnih organov za izvedbo predčasnih volitev v Državni zbor Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državni zbor) v 2018:

Stroški nadomestil in kilometrin članov volilnih komisij	891.000,17 EUR	
Stroški nadomestil in kilometrin članov volilnih odborov	1.130.852,41 EUR	
Skupaj	2.021.852,58 EUR	49,11%

Vir: Služba Državne volilne komisije, 2019

Ali se strošek razlikuje glede na vrsto volitev oziroma referendumov?

Po podatkih DVK se stroški volitev razlikujejo od stroškov referendumov, tako kot se tudi razlikujejo stroški izvedbe posameznih (državnozbornih) volitev.

Stroški izvedbe posameznih volitev in referendumov so od leta 2011 objavljeni na spletni strani DVK (<https://www.dvk-rs.si/index.php/si/>).

Kdaj bodo uvedene e-Volitve?

V Republiki Sloveniji nimamo elektronskih volitev v smislu glasovanja po elektronski poti, imamo pa zagotovljeno informacijsko podporo ostalim volilnim opravilom, kar omogoča učinkovito in racionalno izvedbo volitev in referendumov, hitrejšo objavo neuradnih izidov glasovanja in s tem tudi večjo transparentnost dela volilnih organov. Elektronsko so podprti kandidacijski postopek, podpora delu volilnih komisij in zajem volilnih rezultatov ter objave rezultatov za javnost. Enako velja za informacijsko podporo na državni kot tudi na lokalni ravni.

Vlada Republike Slovenije se sicer zavzema za vzpostavitev čim več elektronskih storitev javne uprave in tudi za njihovo čim večjo uporabo. Na področju referendumov obstaja možnost spletne oddaje podpore zahtevi za razpis referendumov. Dodatno je ob vsakih volitvah na portalu eUprava na voljo elektronski obrazec »E-obvestila volivcev«, na podlagi katerega je za volivce poenostavljeno obveščanje volilnih organov, da želijo glasovati na volitvah na drug način (gre za posebne oblike glasovanja: na diplomatsko konzularnem predstavništvu Republike Slovenije ali po pošti v tujini, izven okraja stalnega prebivališča, po pošti v Republiki Sloveniji, na domu). Z uporabo tovrstnih storitev se postopoma gradi tudi zaupanje državljanov v elektronske storitve v zvezi z izvedbo volitev in posledično tudi v internetne volitve.

Menimo, da bo za prihodnost spletnega glasovanja ključnega pomena razvoj šifrirnih tehnologij in boljših metod zagotavljanja varnega informacijskega okolja ter sistemska ureditev spletnega glasovanja v volilni in referendumski zakonodaji, predhodno pa bo treba opraviti temeljit razmislek in podrobno posvetovanje s strokovno in širšo javnostjo, da bi tako prišli do prepričljive in zaupanja vredne rešitve.

Ali bi bilo možno, da bi volitve oziroma referendum izvedli uslužbenci upravnih enot brez nadomestila, bodisi med svojim rednim delovnim časom, bodisi v nedeljo?

Dela javnih uslužbencev, ki opravljajo naloge tajnika ali namestnika tajnika volilne komisije, ni mogoče omejiti samo na nedeljo, ko je dan glasovanja, temveč gre za izvajanje več nalog v zvezi z volilnimi opravili, ki trajajo vse od razpisa posameznih volitev oziroma referendumov in se tudi ne končajo v trenutku zaprtja volišča. Gre za zahtevne in odgovorne naloge, pri katerih ne sme prihajati do napak, ker bi vsaka napaka lahko povzročila dvom v legitimnost volilnega oziroma referendumskega rezultata. Teh nalog in opravil, ki jih zaposleni na upravnih enotah izvajajo za DVK, ki za izvajanje teh nalog nima svojih zaposlenih, ni mogoče šteti za redne naloge zaposlenih na upravnih enotah.

Ali imajo tudi ostale primerljive evropske države podobno izvedbo volitev oziroma referendumov?

Izvedba volitev v Republiki Sloveniji je primerljiva z volitvami v ostalih evropskih državah. Republiko Slovenijo je obiskala tudi opazovalna misija Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), ki je opazovala tako predsedniške volitve v letu 2017, kot tudi volitve v državni zbor v letu 2018. Posebnih odstopanj v svojih poročilih ni ugotovila, sklepno pa je ugotovila, da so zadeve primerljive z ostalimi volilnimi sistemi.

Koliko držav ima e-volitve?

Pri uvajanju spletnega glasovanja so previdne tudi druge države. Tako ima v praksi elektronske volitve samo Estonija, ki vzporedno nudi tudi "fizično" glasovanje. Več razvitih svetovnih držav, med drugim Švica, Norveška, Nemčija, ZDA in Kanada, Nizozemska, je že izvedlo pilotne projekte e-volitev, a jih je opustilo, ker so njihovi strokovnjaki za informacijsko varnost v vsakem primeru ocenili, da je tehnološki vidik glasovanja na daljavo mogoče zlorabiti in spremeniti izid volitev. Tudi Estoncem so mednarodni strokovnjaki že povedali, da je njihov volilni sistem dokazljivo zelo ranljiv in da je z njim mogoče manipulirati, ter jim celo priporočili, da ga prenehajo uporabljati, dokler tehnologija ne ponudi zanesljivejših rešitev.

Kdo imenuje okrajne volilne komisije? Kdo imenuje občinske volilne komisije? Kdo imenuje volilne odbore?

Volilne komisije volilnih enot (v nadaljnjem besedilu: VKVE), ki jih sestavljajo predsednik in trije člani ter njihovi namestniki, imenuje DVK (33. člen ZVDZ). Predsednik in namestnik predsednika VKVE se imenujeta izmed sodnikov, en član in en namestnik člana pa se imenujeta izmed pravnih strokovnjakov.

Okrajne volilne komisije (v nadaljnjem besedilu: OVK) za območje volilnega okraja na državnih volitvah imenuje DVK. OVK sestavljajo predsednik in trije člani ter njihovi namestniki. Predsednik OVK se imenuje izmed sodnikov, njegov namestnik pa izmed drugih diplomiranih pravnikov (34. člen ZVDZ).

OVK pa nato imenujejo volilne odbore za posamezno volišče (41. člen ZVDZ), pri čemer volilni odbor sestavljajo predsednik in parno število članov ter njihovi namestniki. Predsednik in člani volilnega odbora ter njihovi namestniki se imenujejo izmed državljanov, ki imajo stalno prebivališče na območju volilnega okraja.

Pri volitvah na lokalni ravni Občinsko volilno komisijo imenuje občinski svet, volilne odbore pa občinska volilna komisija. Občinska volilna komisija se imenuje za štiri leta, volilni odbori pa za vsake volitve (38. člen Zakona o lokalnih volitvah, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12 in 68/17; v nadaljnjem besedilu: ZLV). Občinsko volilno komisijo sestavljajo predsednik in trije člani in njihovi namestniki, pri čemer se predsednik volilne komisije in njegov namestnik imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov (35. člen ZLV). Občinska volilna komisija ima tajnika, ki ga imenuje na predlog občinske uprave (39. člen ZLV). Volilni odbor sestavljajo predsednik in parno število članov ter njihovi namestniki, ki se imenujejo izmed občanov, ki imajo stalno prebivališče v občini (37. člen ZLV).

Ali imajo politične stranke prednost pri predlaganju kandidatov? Kje je pravna podlaga za to? Kako se to udejanja v praksi?

Dva člana in dva namestnika članov VKVE se v skladu s 33. členom ZVDZ imenujeta po predlogih poslanskih skupin v skladu z načelom sorazmerne zastopanosti političnih strank.

Pri imenovanju OVK za območje volilnega okraja, ko gre za volitve na državni ravni, se glede imenovanja treh članov okrajne volilne komisije in njihovih namestnikov v skladu s 34. členom ZVDZ najprej upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v državni zbor izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov, pri čemer v primeru enakega števila odloči žreb, nato pa predlogi drugih političnih strank in lokalnih skupnosti ter njihovih delov, tako da je zagotovljena politično pluralna sestava volilnih odborov. Če predlogov ni ali jih je premalo, se za manjkajoče člane določijo uradniki, zaposleni v organih državne uprave ali upravi lokalne skupnosti.

Pri lokalnih volitvah se, kot že navedeno, predsednik občinske volilne komisije in njegov namestnik imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov, preostali trije člani občinske volilne komisije in njihovi namestniki pa se imenujejo po predlogih političnih strank, drugih organizacij občanov v občini ter občanov. Glede na to, da ZLV glede oblikovanja in načina dela volilnih organov, ki s tem zakonom niso urejena, napotuje na uporabo določb ZVDZ, se glede imenovanja treh članov okrajne volilne komisije in njihovih namestnikov v skladu s 34. členom ZVDZ najprej upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah v državni zbor izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov, pri čemer v primeru enakega števila odloči žreb, nato pa predlogi drugih političnih strank in lokalnih skupnosti ter njihovih delov, tako da je zagotovljena politično pluralna sestava volilnih odborov. Če predlogov ni ali jih je premalo, se za manjkajoče člane določijo uradniki, zaposleni v organih državne uprave ali upravi lokalne skupnosti.

Člane volilnih odborov za volitve na lokalni ravni predlagajo politične stranke, druge organizacije občanov v občini ter občani, ki lahko najpozneje v desetih dneh po razpisu volitev dajo svoje predloge za imenovanje predsednika in članov volilnega odbora ter njihovih namestnikov občinski volilni komisiji. Glede na to, da ZLV glede oblikovanja in načina dela volilnih organov, ki s tem zakonom niso urejena, napotuje na uporabo določb ZVDZ, se glede imenovanja članov volilnih okrajev in njihovih namestnikov v skladu s 34. členom ZVDZ najprej upoštevajo predlogi političnih strank, s katerih list kandidatov so bili na zadnjih volitvah izvoljeni kandidati, in sicer po vrstnem redu glede na število izvoljenih kandidatov, pri čemer v primeru enakega števila odloči žreb, nato pa predlogi drugih političnih strank in lokalnih skupnosti ter njihovih delov, tako da je zagotovljena politično pluralna sestava volilnih odborov. Če predlogov ni ali jih je premalo, se za manjkajoče člane določijo uradniki, zaposleni v upravi lokalne skupnosti.

V praksi se marsikdaj in marsikje pojavlja težava, da parlamentarne politične stranke ne uspejo vsem OVK v Slovenji posredovati zadostnega števila predlogov (za cca. 3.000 volišč) za člane volilnih odborov, vsekakor pa imajo, predvsem parlamentarne politične stranke, v primerih, kjer je to predpisano, prednost pred ostalimi političnimi strankami in drugimi kvalificiranimi predlagatelji pri imenovanju volilnih odborov.

Koliko so plačani posamezniki v okrajni volilni komisiji, v občinski volilni komisiji in v volilnem odboru?

Pravico do nadomestila za delo za člane volilnih organov, tajnikov in drugih oseb, ki opravljajo dolžnost na volitvah, določa ZVDZ, višina teh nadomestil pa je določena s pravilnikom, ki ga je sprejela DVK.

Tako na podlagi Pravilnika o določitvi meril in kriterijev za določitev višine nadomestil in povračila stroškov članom volilnih organov, tajnikom in drugim osebam, ki opravljajo dolžnosti na volitvah in referendumu (Uradni list RS, št. 24/19), ki ga je na podlagi 26. in 37. člena ZVDZ sprejela Državna volilna komisija, pripadajo za vsakokratne volitve ali referendum enkratna nadomestila v naslednji višini:

- a) Predsedniku VKVE in OVK in njegovemu namestniku v višini največ 1.138,10 evrov bruto;
- b) Članu VKVE in OVK v višini 433,56 evrov bruto¹,
- c) Predsedniku volilnega odbora in njegovemu namestniku v višini 59,18 evra neto, članom pa 50,18 evrov neto.

Višino nadomestil občinskih volilnih komisij določa ZLV, za člane volilnih odborov pa se smiselno uporablja Pravilnik o nadomestilih, kar pomeni, da je višina nadomestil članov volilnih odborov enaka kot pri državnih volitvah.

Starostna skupina 60+ ima približno 50% moč glasu na volitvah in referendumih. Torej toliko kot vse ostale tri starostne skupine skupaj. Stari rek pravi »na mladih svet stoji«. V Sloveniji ima dokazano največjo moč in vpliv starostna skupina 60+. Ali je prav, da ima

---

¹ Nadomestila članov VKVE in OVK so obdavčena z dohodnino.

generacija, ki je večinoma že v pokoju, tako močan vpliv na najpomembnejše odločitve v državi?

Za Slovenijo, tako kot je to značilno tudi za ostale države, je značilen trend upadanja volilne udeležbe. Na politično participacijo učinkujejo različni socialno ekonomski dejavniki. Kot enega najpomembnejših strokovnjaki izpostavljajo stopnjo izobrazbe, poleg izobrazbe pa sta ključna tudi starost in ekonomski položaj. Stroka poudarja, da naj bi bili starejši ljudje bolj politično motivirani kot mlajši, čeprav se neformalnih oblik politične participacije (npr. demonstracij) pogosteje udeležujejo mlajši. S starostjo se torej udeležba na volitvah povečuje, zaznali pa so tudi trend, da je volilna udeležba mladih znatno nižja od volilne udeležbe preteklih generacij. Poleg tega je stopnja zaupanja v politiko med mladimi nizka. Današnje generacije se soočajo z najrazličnejšimi težavami, kot so brezposelnost, nefleksibilen trg dela, in tako naprej. Prepričanje, da nimajo vpliva na dejanske in strateške odločitve, ima vpliv tudi na upad volilne udeležbe. Delno je razlog tudi v tem, da mladi izkazujejo nižje zanimanje za politiko, saj družba spodbuja individualistični življenjski stil in jih zanimajo popolnoma druga vprašanja, ki po njihovem mnenju neposredno vplivajo na njihova življenja. Šele s staranjem, zaposlitvijo, ustvarjanjem družine, se mladi postopoma vklaplajo v družbeno življenje, s tem pa raste tudi njihovo zanimanje za politiko. Statistični podatki za pretekle volitve v Sloveniji kažejo, da je volilna udeležba najnižja v starostni skupini med 18 in 30 let.

Zato je treba vzpodbujati informiranost in angažiranost mladih, jih vključevati v politične in volilne aktivnosti ter dodatno promovirati in uveljavljati interese mladih generacij, kar predstavlja izziv za celotno družbo in vsakega posameznika posebej.